

7.5.2002

Opetusministeriö
Lapin yliopisto

LAPIN YLIOPISTON TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2001

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa Lapin yliopiston tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2001 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus annetaan sekä opetusministeriölle että Lapin yliopistolle. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja, JHTT Erkki Niemelä ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö Hannu Taunula.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut Lapin yliopiston tilinpäätökseen, tilinpäättötietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

BUDJETOINTIMENETTELYT

Yliopistojen saamia lahjoitusvaroja ja sponsorituloja on aiempina vuosina käsitelty talousarviokirjanpidon tilillä 670 ”Talousarvion ulkopuolinen rahoitus ja sillä rahoitetut menot”. Tarkastusviraston näemyksen mukaan olisi yliopistojen sponsoritulot sekä yliopistojen vastuulla tapahtuvaan toimintaan saatujen lahjoitettujen varojen käyttö tullut budjetoida yliopistojen toimintamomentille. Opetusministeriö ei kuitenkaan esittänyt näitä eriä vuoden 2001 lisätalousarvioihin eikä myöskään vuoden 2002 talousarvioon.

Valtiontaloutta koskevien periaatteiden kannalta ei voida pitää asianmukaisena menettelyä, jossa yliopistojen toimintaan liittyviä säännönmukaisia tuloja ja menoja ei sisällytetä talousarvioon, vaan

nettoutetaan budjetoimattomina toimintamenomomentille. Budjetointikäytäntöä tulee näiltä osin viipymättä selkeyttää.

Täydennyskoulutuksen hintojen alentamiseen osoitetun määrärahan tarve ja kohdistaminen tulee arvioida ottaen huomioon, ettei menetelyllä voida vaikuttaa maksullisen toiminnan rakenteelliseen alijäämäisyyteen.

Lapin työvoima- ja elinkeinokeskus on myöntänyt Lapin yliopiston hankkeisiin toimintaympäristötukea. Tuki on siitä annettujen säännösten mukaan osarahoitusta, johon lisäksi tavoite 1-alueilla sisältyy Euroopan aluekehitysrahaston varoja. Loppuosan rahoituksesta yliopisto kerää maksullisen palvelutoiminnan kautta hankkeissa mukana olevilta yrityksiltä.

Lapin yliopiston talousarviokirjanpidossa saatua tukea vastaava osuus käsitellään osana yliopiston yhteisrahoitteista toimintaa ja ns. yritysrahoitusosuus osana yliopiston maksullista palvelutoimintaa. Molemmat ovat osa yliopistojen toimintamenomomenttia.

Valtion rahoitusosuudet kauden 2000-2006 rakennerahastohankkeisiin on budjetoitu erillisille koontimomenteille. Yliopisto ei näin ollen voi käyttää toimintamäärärahaansa sellaisiin hankkeisiin, joihin on myönnetty rahoitusta rakennerahastovaroista.

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelut ja kirjanpito

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut. Kirjanpidon tarkastusta on kohdennettu riskianalyyysiin perustuen.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti lukuun ottamatta seuraavaa.

Lahjoitusvarojen ja niillä rahoitettujen menojen käsittelyn vuoksi talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyy 1,4 mmk tuloja ja menoja, joita ei ole sisällytetty talousarvioon. Talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyy lisäksi 260 tmk EU-rahoitteiseen toimintaympäristötu-

kihankkeeseen liittyviä menoja ja tuloja sekä bruttobudjetoidulle yliopiston talousarviomomentille 29.10.24 Harjoittelukoulujen toimintamenot budjetoimattomia harjoittelukoulujen vuokratuloja 31 tmk. Lisäksi maksullisen täydennyskoulutuksen hintojen alentamiseen osoitettua määrärahaa on käytetty talousarvion vastaisesti noin 250 tmk yhteiskustannusten kattamiseen.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitettyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Kirjanpidon tarkastuksen perusteella arvioituna voidaan kirjanpitoa pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna lukuun ottamatta edellä mainittuja tilinpäätösvirheisiin johtaneita puutteita.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritustietojen sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa ja edellä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatointa on tarkastettu riskianalyysiin perustuen riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot.

Tuloksellisuuden kuvauksen vaikuttavuustietojen osalta on arvioitu esitettyjen tietojen riittävyttä kokonaisuutena.

Tuloksellisuuden kuvauksessa esitetyt taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritustiedot sekä kustannusvastaavuuslaskelmissa esitetyt tiedot ovat riittäviä. Esitettyjä vaikuttavuustietoja voidaan kokonaisuutena pitää riittävinä.

Esitettyjen tulosaluekohtaisten kustannustietojen ja taloudellisuutta kuvaavien tunnuslukujen suhteen on syytä huomauttaa, että laskelmiin on sisällytetty pääomakustannusten sijasta käyttöomaisuuden hankintamenot. Laskentakäytännöllä ei ole vaikutusta koko yliopistoa koskeviin tulosaluekohtaisiin laskelmiin, koska mainitut erät eivät laskentavuonna poikenneet olennaisesti toisistaan. Opetusministeriö on ohjeistanut laskentakäytännön muutoksen siten, että poistot sisältyvät tulosaluekohtaisiin laskelmiin vuotta 2002 koskevasta rapor-

toinnista alkaen. Laskelmiin tulisi lisäksi sisällyttää vaihto- ja käyttöomaisuuden korot. Esitettyjä tietoja voidaan kuitenkin olennaisilta osin pitää luotettavina.

Maksullisen täydennyskoulutuksen hintojen alentamiseen osoitettua määrärahaa on käytetty talousarvion vastaisesti yhteiskustannusten kattamiseen. Lisäksi liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita koskevaan laskelmaan sisältyy maksulliseen toimintaan kuulumattomia kustannuksia 173 tmk. Kustannusvastaavuuslaskelmien esittämää kannattavuuskuvaa voidaan kuitenkin olennaisilta osin pitää luotettavana.

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien perustana olevaa laskentatoimintaa voidaan pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyyssissä ja tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä sekä palkkahallinnon toimintoketjun tarkastuksen yhteydessä. Tarkastuksen yhteydessä on tuotu esiin tarve eräiden sisäisen valvonnan kontrollien tehostamiseen.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarvioon sisällyttämättömien lahjoitusvarojen ja niillä rahoitettujen menojen käsittelyä toimintamenomäärärahan yhteydessä. Euroopan aluekehitysrahastovaroja saavan toimintaympäristötukihankkeen käsittely yliopiston talousarviokirjanpidossa on vastoin valtion talousarviota. Vuokratulojen kirjaaminen talousarviomomentille 29.10.24 on valtion talousarviosta annetun lain 3 §:n vastainen menettely. Lisäksi täydennyskoulutukseen myönnettyä hintatukea on käytetty säännösten vastaisesti.

**ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden
TARKASTUSVIRASTOLLE**

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Lapin yliopiston tulee ilmoittaa 15.8.2002 mennessä tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt kertomuksessa esitettyjen EU-rahoitteisen toimintaympäristötukihankkeen kirjanpito-käsittelyyn ja täydennyskoulutuksen hintatuen käyttöön liittyneiden puutteellisuuksien korjaamiseksi.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja, JHTT

Erkki Niemelä

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Opetusministeriön kansliapäällikkö
Lapin yliopiston rehtori
Lapin yliopiston hallituksen jäsenet
Valtiokonttori